

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 980 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmurotovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari...27	
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....	32
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	40
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	45
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	50
Ibrohimov Boburmuroz Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	55
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	63
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	67
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	72
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	88
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedagogik metodlar yordamida amalga oshirish....	93
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	98
Meliqulov G'ayrat Abdug'aforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	110
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektlarining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	125
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	154
Abdulloev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'liqinova	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	

Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari.....	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўгли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саиткамоллов Мухаммадхожа Сабиrhoджа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammatt qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	

Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarining moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	416
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattorali qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	

Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari.....	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса.....	471
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	495
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati.....	501
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	505
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	511
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	516
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili.....	520
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati.....	525
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	530
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	534
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	541
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	548
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar	551
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	554
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy.....	561
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market.....	566
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	570
Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	575
Rashidova Xadicha Tursunaliyevna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modelashtirish yo'llari	581
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	586
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	592
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti.....	595
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	602
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	607
Кадилов Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	611
Раупов Жамшид Рашидович	

O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar.....	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камоладдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.....	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan	
O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotteling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevna	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali	
yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abdukarimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонова Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va	
uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	

Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовевна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari	819
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	835
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budget daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан	881
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari	886
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzdorlik masalasi	892
Tashmuxamedov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике	897
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri.....	907
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar.....	915
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari.....	918
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari.....	922
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	927
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	932
Alimov Ilxomjon Ikromovich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy bank xizmatlarinin rivojlantirish istiqbollari (O'ZMILLIYBANK AJ misolida).....	938
Kadirov Laziz	
Milliy barqaror rivojlanish sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar tahlili .	941
Xoshimov Sobir Murtazayevich	

The Role of Artificial Intelligence in Digital Transformation.....	945
Raimjonova Madina Asrarovna	
Tadbirkorlikda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish masalalari	949
Otaxanov Sardorbek Maxammadali o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati samarasini oshirishda iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	952
I. M. Kamoliddinov, Sodiqov Maqsudjon Abduolimovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari.....	955
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Yashil investitsiya samaradorligini oshirish masalalari.....	959
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Yengil sanoat korxonalarini rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini oshirish yo'llari	962
K. M. Umarkulov	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik faoliyati va uning hissasini oshirish masalalari	966
G. T. Mamajanova	
Kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlashda mahalliy boshqaruv bilan mushtarak jihatlarning o'ziga xos xususiyatlari	970
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	976
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQ MEXANIZMI ORQALI RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Akbarov Akramjon Ibroximjonovich

UNIVERSITY OF BUSSINES AND SCIENCE

“Iqtisodiyot” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari, bugungi kundagi o'zgarish jarayonlari hamda mamlakatimizga keltirayotgan samaradorligi ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik, moddiy resurslar, budget, xarajat, biznes, investision, tadbirkorlik faoliyati, xorijiy investisiya, investision tizim.

Abstract: The article shows the issues of development of business entities through the tax mechanism, modern processes of change and the efficiency that they bring to our country.

Key words: entrepreneurship, material resources, budget, cost, business, investment, entrepreneurial activity, foreign investment, investment system.

Аннотация: В статье показаны вопросы развития субъектов предпринимательства через налоговый механизм, современные процессы изменений и эффективность, которую они приносят в нашу страну.

Ключевые слова: предпринимательство, материальные ресурсы, бюджет, стоимость, бизнес, инвестиции, предпринимательская деятельность, иностранные инвестиции, инвестиционная система.

KIRISH

Bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar nafaqat tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashga, balki soliqqa tortish tizimini ham keng rivojlantirishga qaratilgan. Avvalo soliqlar – bu davlat tomonidan iqtisodiyotni tartibga solishning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Shunga ko'ra, mamlakatimizda mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab barcha sohalar qatori soliq sohasida ham bir qator islohotlar amalga oshirilib kelmoqda. Bu boradagi ishlar nafaqat soliq va yig'implarni undirish, balki soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar bo'yicha qarzdorlikni qisqartirish hisobiga davlat budjeti daromadlarini shakllantirishga ham qaratilgan.

Ushbu munosabat bilan yurtboshimiz Sh.Mirziyoyev mamlakatimizda soliq tizimida amalga oshirilgan islohotlar bo'yicha quyidagilarni ta'kidlab o'tganlar: “Yangi soliq siyosati doirasida ish haqiga soliq yuki 1,5 barobar kamaytirildi. Natijada rasmiy sektorda ishlayotganlar soni yil davomida 500 mingtaga ko'paydi.

Shuningdek, qo'shilgan qiymat solig'i stavkasi 20 foizdan 15 foizga tushirildi. Buning hisobidan o'tgan yili soliq to'lovchilar ixtiyorida 2 trillion so'm qoldi. Joriy yilda bu raqam 11 trillion so'mni tashkil etishi kutilmoqda. Bir yilda tadbirkorlar ixtiyorida shuncha mablag' qolishi, albatta, ularga o'z bizneslarini rivojlantirish uchun juda katta qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi ^[1].

Olib borilgan islohotlarimiz natijasida o'tgan yili 93 mingta yoki 2018-yilga nisbatan qariyb 2 barobar ko'p yangi tadbirkorlik subyektlari tashkil etildi.

Bizga ma'lumki, O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti daromadlarining asosiy qismi soliqlar va yig'implar hisobidan shakllantiriladi. Soliqlarning o'z vaqtida va to'liq to'lanishi davlat darajasida amalga oshirilayotgan barcha chora-tadbirlar, ya'ni budget va maqsadli jamg'armalarning o'z vaqtida sarflanishini moliyalashtirishga xizmat qiladi.

Mamlakatimizda tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy salohiyatini yanada yuksaltirish, ularga kelgusida soliq va yig'implar bo'yicha budgetga tushumlarni ko'paytirish imkonini beruvchi mexanizmni yaratish, korxonalarning investitsion jozibadorligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlash, asosli takliflar topish va faoliyatini rivojlantirish, amaliy maslahatlar va aniq yechimlarni ishlab chiqish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir.

Bu borada soliq va yig'implarning o'z vaqtida va to'liq to'lanishini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Soliqlarning o'z vaqtida to'lanishini ta'minlash soliq qarzi yuzaga kelishining iloji boricha oldini olish va ular yuzaga kelgandan keyin samarali undirish orqali amalga oshiriladi ^[2].

Shuni xam aytish joizki, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida bu masalaga alohida e'tibor qaratilgan bo'lib, uning 51-moddasida "Fuqarolar qonun hujjatlarida belgilangan soliqlar va mahalliy yig'implarni to'lashga majburlar" deb belgilangan.

Shu bois soliq to'lovchilarning soliq qarzlarini qisqartirish va yangi qarzlar paydo bo'lishiga yo'l qo'ymaslik, ularni tahlil qilish hamda soliq va yig'implarning budjetga o'z vaqtida tushumini nazorat qilish soliq organlarining eng muhim masalalaridan biridir.

ADABIYOTLAR SHARHI

Bundan tashqari bir qator xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan mamlakatimiz moliya va soliq tizimini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari, jumladan, soliq undirishning ayrim masalalari o'rganildi.

Bu borada tadqiqot olib borgan xorijlik olim Margherita Ebraiko mamlakatda soliq va yig'implarni undirishni rivojlantirish va rag'batlantirish bilan birga soliq qarzi bo'lgan soliq to'lovchilarga nisbatan qattiq choralar ko'rish zarurligini ta'kidlagan. Bu undirish bo'yicha soliq qarzlarini kamaytirish va ularning yuzaga kelishining oldini olishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi ta'kidlangan ^[3].

Yana bir xorijlik olim Martin Tompsenning so'zlariga ko'ra, so'nggi yillarda yirik kompaniyalarning soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlari ko'payib bormoqda. Bu mamlakatda soliq yukining yuqoriligi bilan izohlanadi. Korxonalarning soliq to'lovlari bo'yicha qarzdorliklarining mavjudligi ham bevosita soliq yukining yuqoriligi bilan bog'liq hisoblanadi. Masalan, AQShda soliq yuki 29,8 foiz, Buyuk Britaniyada 34,6 foiz, Germaniyada 37 foizni tashkil etadi.

Yillar davomida soliq yukining kamayishi kelajakda soliq to'lashdan bo'yin tovlash va soliq qarzlarini kamaytirish imkonini beradi.

Xorijiy tadqiqotchi Maykl Brostek soliq qarzlarini undirish samaradorligini oshirishning quyidagi omillarini sanab o'tgan, jumladan ^[5]:

- mamlakatda soliq to'lovlari bo'yicha qarzdorlik paydo bo'lishining oldini olish uchun soliq yukini kamaytirish kelgusida soliqlar bo'yicha qarzdorlikni kamaytirishga olib keladi;
- muddati o'tgan soliq va yig'implarni undirish strategiyasi faqat belgilangan muddatda ijobiy samara beradi.

Yana bir olimlar munosabati ya'ni rus tadqiqotchilari S.N.Alixin va D.A.Levacheva o'z tadqiqotida soliq qarzini undirish mexanizmining nazariy asoslarini keltiradi. Unga ko'ra, soliq solinadigan bazani kengaytirish, shuningdek, soliq to'lovchidan soliq qarzini undirishning murakkabligi, soliq qarzi bo'lgan korxonalarning moliyaviy ahvolidan kelib chiqqan holda soliq qarzlarini undirish mexanizmini ishlab chiqish zarurligi ta'kidlangan .

Bundan tashqari, I.G.Vinoxodova o'z ilmiy ishlarida, shuningdek, soliq qarzi bo'lgan tadbirkorlik subyektlarining mulkini olib qo'yish jarayonini kuchaytirish soliq qarzlarini undirishda samaraliroq bo'lishini qayd etadi .

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosini kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish sohasidagi qonun osti va me'yoriy-huquqiy hujjatlar, xususan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 19-apreldagi "Hududlarda tadbirkorlik loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlariniyanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-212-son ^[3], shuningdek O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 9-iyundagi "Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasi faoliyatini yanada takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-150-son Farmoni olindi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishda soliq tizimini shakllantirish jarayoni mantiqiy fikrlash, ilmiy mushohada, soliq tizimli yondashuv metodlaridan foydalanilgan holda tadqiq etilgan. Induksiya va deduksiya, statistik hamda qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanilib tadbirkorlik faoliyatini soliq mexanizmini rivojlanish shart-sharoitlari va imkoniyatlari asoslab berilgan ^[1].

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatda tadbirkorlik faoliyatining to'sqinliksiz amalga oshirilishini ta'minlash, tadbirkorlik qilish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish va Iqtisodiyotni erkinlashtirish va isloh qilishga qaratilgan maqsad va vazifalarning ijrosini ta'minlash ma'muriy usullar bilan emas, balki haqiqiy bozor mexanizmlarini amaliyotga joriy etish orqali amalga oshirilishi lozimligi zaruriyati hamda ushbu holatda foydalaniladigan iqtisodiy faoliyatlar ichida soliqlar alohida mavqega egaligi maqbul soliq yuki va soliqlar bo'yicha imtiyozlar berishning maksimal

nuqtasi masalalarini nazariy jihatdan tadqiq qilish hamda ular bo'yicha amaliy tavsiyalar berishni bugungi kun mezonining eng dolzarb va kechiktirib bo'lmaydigan muammosiga aylantiradi. Har qanday davlatda soliq yukining maqbul miqdorlarini belgilanishi asosiy makroiqtisodiy masalalar toifasiga kiritiladi. "Soliq yuki" atamasi nisbiy ko'rsatkich hisoblanadi, chunki u soliq summalarini ma'lum moliyaviy ko'rsatkichlar orqali ifodalaydi. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash, shuningdek texnik va texnologik jihatdan qayta qurollantirish korxonalarni mahsulot ishlab chiqarish va realizatsiya qilish xarajatlarini doimiy ravishda kamaytirib borishni taqozo etadi. Iqtisodiy adabiyotlarda soliq yuki darajasi qanchalik miqdorda kam bo'lsa, iqtisodiyot shunchalik har tomonlama barqaror rivojlanishi to'g'risida ko'plab ta'riflar keltirilgan. Demak, soliqlar miqdori qanchalik kam bo'lsa, mamlakat iqtisodiyotini rivojlanishi ko'rsatkichlari shunchalik yuqori bo'ladi. Ta'kidlash joizki, kichik korxona va mikrofirmalarning moliyaviy natijasi ya'ni foyda solig'ini to'lagunga qadar foyda (zarar) miqdori sifatida ishlatilishi nazarda tutiladigan bo'lsa, ushbu soha darajasidagi faoliyatini doimiy ravishda o'rganib, tadqiq etib borish maqsadga muvofiqdir. Shu ma'noda ushbu sohada O'zbekiston Respublikasi viloyatlarida amalga oshirilgan ishlar va uning natijalari bo'yicha ko'rsatkichlar jadvalini ko'rib chiqish lozim ^[4].

1-jadval: Hududlar bo'yicha kichik korxona va mikrofirmalarning foyda solig'ini to'lagunga qadar foyda (zarar (-) va sof foydasi (zarar (-) miqdori, mlrd. so'm

	Foyda solig'ini to'lagunga qadar foyda (zarar (-))			farq (+;-) 2020-yil 2020-yilga nisba tan	sof foyda (zarar (-))			farq (+;-) 2020-yil 2020-yilga nisbatan
	2020	2021	2022		2020	2021	2022	
Andijon	628,7	929,5	1 097	468,3	436,6	686,5	799,2	362.6
Buxoro	810,5	836,6	500,7	-309.3	435,7	547,1	187,8	-247.9
Jizzax	209,8	25,3	457	247,8	112,6	90,9	324,9	212.3
Qashqadaryo	271,9	437,2	666,5	394,6	142,4	280,4	485,9	343.5
Navoiy	201,1	362,0	630,5	429,4	106,2	246,6	477,8	371.6
Namangan	656,2	1027,5	739,9	83.7	464,5	809,1	528,1	63.6
Samarqand	551,9	896,7	992	440,1	285,4	572,7	632,9	347.5
Surxondaryo	252,3	201,3	143,6	108,7	115,6	26,6	18,6	-97
Sirdaryo	58,3	454,5	68,2	0.9	-24,0	360,7	-58,2	-82.8
Farg'ona	1308,0	434,0	477,2	-830,8	911,7	979,5	1002	90.3
Xorazm	396,2	504,4	391,3	-4.9	265,9	356,3	239,3	-26.6
Toshkent sh.	9517,5	14219,3	14535,6	5018.1	7525,4	11336,7	9780,9	2255.5

Manba: Respublika statistika ma'lumotlari asosida tayyorlangan.

Ushbu jadvaldan ko'rishimiz mumkinki, 2022-yilda kichik korxona va mikrofirmalarning moliyaviy natijasi ya'ni foyda solig'ini to'lagunga qadar foyda (zarar (-)) miqdori 21 842,0 mlrd. so'mni tashkil etgan. Bu esa 2020-yilning mos davriga nisbatan moliyaviy natijani 5878.8 mlrd. so'mga ko'payishiga olib keldi. Shuningdek, 2022-yilda kichik korxona va mikrofirmalarning sof foydasi (zarar (-)) miqdori 13 891,4 mlrd. so'mni tashkil etgan. Bu esa 2020-yilning mos davriga nisbatan sof foydani 2471.6 mlrd. so'mga ko'payishiga olib keldi. Bundan ko'rinib turibdiki, soliqlar miqdori ko'p ekanligi, uni kamaytirib maksimal foydaga erishish mumkinligini ko'rishimiz mumkin ^[8].

Shuningdek, 2022-yil yakunlari bo'yicha kichik tadbirkorlik (biznes) subyektlari tomonidan 429 292,7 mlrd. so'm miqdorida qo'shilgan qiymat yoki iqtisodiyotdagi yalpi qo'shilgan qiymatning 51,8 % i yaratilgan. Shundan 46,6 % i qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi, 11,0 % i sanoat, 9,5 % i qurilish tarmoqlari va 32,9 % i xizmatlar sohasiga to'g'ri keldi. 2022-yilda 90,2 mingta yangi kichik korxona va mikrofirmalar (dehqon va fermer xo'jaliklaridan tashqari) tashkil etilib, ularning eng ko'p soni savdo (38,1 %), sanoat (18,0 %), qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi (13,3 %), yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar (6,4 %), qurilish (5,3 %), tashish va saqlash (3,7 %), axborot va aloqa (2,9 %) sohalarida tashkil etildi ^[8].

XULOSA

Iqtisodiyotni rivojlantirish borasida hukumatimiz tomonidan olib borilayotgan soliq siyosatining amaliy natijasi asosan harakatdagi soliqlarni qisqarish va soddalashtirish hamda unifikatsiya qilish, xo'jalik yurituvchi subyektlarning soliq hisobotlarini taqdim etish holatlarini kamaytirishga hamda davlat byudjeti bilan hisob-kitoblari mexanizmini takomillashtirishga qaratilgan.

Mamlakatimiz tomonidan olib borilayotgan soliq siyosatining asosiy yo'nalishlari yuridik va jismoniy shaxslar zimmasidagi soliq yukini kamaytirishga, soliqqa tortish tizimini soddalashtirishga, soliq stavkalarini pasaytirishga, soliqqa tortiladigan obyektlarni maqbul darajada kamaytirishga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Soliq amaliyotida xo'jalik yurituvchi subyektlarning soliq yukini maqbullashtirish masalasi quyidagilarda namoyon bo'lishi bilan e'tiborlidir.

Birinchidan, korxonalar zimmasidagi soliq yukini maqbullashtirish ularning o'z vaqtida va so'zsiz to'lanishi, qonunchilikka aniq rioya qilinishi bilan belgilanadi. Bunda buxgalteriya va boshqa hisobotlar shakli aniq hamda to'g'ri yuritiladi, qonunchilikka qattik rioya qilinadi.

Ikkinchidan, soliq yukini optimallashtirishning yana bir shakli bu soliq to'lovchi kamroq soliq to'lash maqsadida amaldagi qonunchilik imtiyozlardan va boshqa preferentsiyalardan foydalangan holda soliq majburiyatlarini maqbullashtirishga erishishi mumkin.

Shuni xam aytish joizki, soliq tizimida suniy tomonidan yartilgan dasturlar ishga tushadigan bo'lsa, soliq tizimi avtomatlashadi va soliq organlarining barcha tashkilotlar bilan integratsiyalashuvi ro'y beradi, ya'ni kameral soliq tekshiruvi, soliq auditi va sayyor soliq tekshiruvi tizimlarida ish faoliyati optimallasadi, soliq to'lovchi tadbirkorlar shuningdek jismoniy shaxslarga yengillik kiritilib, ular orasidagi ma'muriy to'siqlarga barham beriladi, shaffoflik adolatlilik tamoyili o'z ishini boshlaydi. Bu esa soliqqa tortish mexanizmlarini oshkoraligiga, soliqlarni hisoblash va to'lashga doir korxonalar faoliyatini soddalashtirishga, shuningdek, soliq majburiyatlarining bajari-lishini samarali nazorat qilishga yordam beradi. Ayni paytda bu hol Respublikamizda qo'llaniladigan soliq tizimini xalqaro me'yorlar va andozalariga moslashtirishga katta e'tibor berilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2022-yil 22-dekabrda Oliy majlisga murojaatnomasi - ma'ruza qismi.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 14-maydagi PF-5718-sonli "Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va himoya qilish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.//O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami. 2019-y. 20-may. 20-son.369-modda.
3. Soliqlar va soliqqa tortish: darslik / A.V. Vahobov, A.S. Jo'rayev; Toshkent Moliya instituti, — Toshkent: Sharq, 2009. — 448 b.
4. Babaeva N.M., Begmatov X.M. O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida investitsiyadan samarali foydalanish. "Iqtisodiet va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnal №1 2019-yil.
5. Sherov, A. (2018). Legal basis and importance of state financing of education system. International Finance and Accounting, 2018(2), 92.
6. Anderson, R.C., & Reeb, D.M. (2003a). Founding-family ownership and firm performance: Evidence from the S&P 500. The Journal of finance, 58(3), 1301-1328. Anderson, R.C., & Reeb, D.M. (2003b). Founding-family ownership, corporate. The Journal of Law and Economics, 46(2), 653-684.
7. Muhammadjanovich K. I. Effective Directions Of Development Of Entrepreneurship //Conference Zone. – 2022. – S. 129-133.
8. O'zbekiston Respublikasi statistika ma'lumotlari.
9. www.un.int/uzbekistan/news.
10. www.agro.uz sayti ma'lumotlari.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.